

Wykład 7-8

zaawansowana psychologia społeczna

AGRESJA INTERPERSONALNA

Dariusz Doliński

UNIWERSYTET SWPS WROCŁAW

Agresja: problemy definicyjne

- Agresja: Fizyczne lub werbalne zachowanie zorientowane na uszkodzenie obiektu lub fizyczne albo psychiczne zranienie względnie zabicie osoby

Agresja oparta na wrogości vs Agresja instrumentalna

- **AGRESJA OPARTA NA WROGOŚCI:**
Cierpienie ofiary głównym lub jedynym celem sprawcy
- **AGRESJA INSTRUMENTALNA**
- Cierpienie ofiary instrumentem osiągnięcia celu (np. ciosy w boksie, faule taktyczne w innych dyscyplinach sportowych)
- **AGRESJA USANKCJONOWA**
- **NA** (np. zabicie wroga na wojnie)

Wrodzone bodźce wyzwalające/hamujące agresję

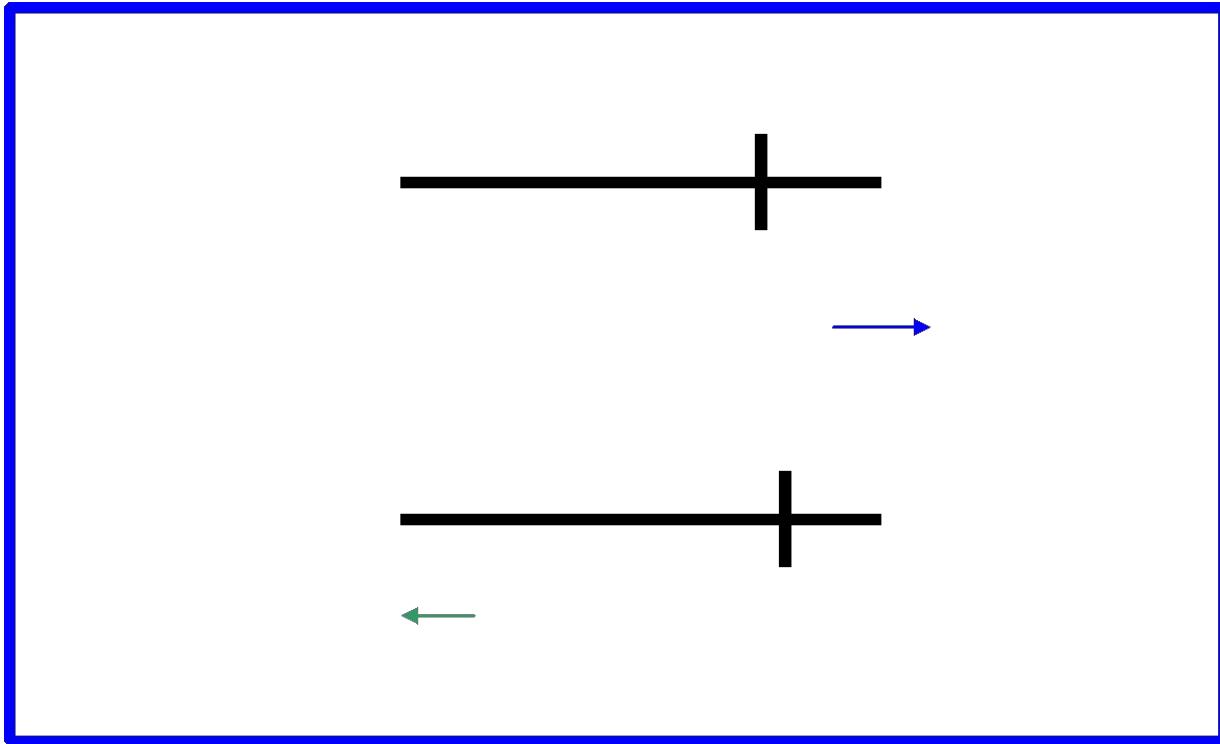
- Koncepcje natywistyczne
- - bodźce wyzwalające lęk jako mechanizm zapobiegający zostaniu ofiarą agresji
- [lęk małp przed wężami, lęk ssaków przed pozornym urwiskiem

Lęk (wstręt) człowieka przed wężami lub pająkami

Eksperyment z kurczakami i schematami ptaków:
drapieżnym i nie drapieżnym

Ptāk w locie

Bodźce hamujące agresję wobec młodych osobników

- Schemat dziecięcości
- Problem bodźców hamujących agresję w walkach o przodownictwo w stadzie

Agresja jako...

- Instynkt – „zachowanie wrodzone, zdeterminowane biologiczną koniecznością wyładowania agresji
- Instynkt (chichilidae)
- Eksperyment koty-szczury - Kuo

Nieprawda, że wzorce zachowań są wrodzone i niepodatne na wpływ indywidualnego doświadczenia

- 87% kotów staje się zabójcami szczurów, jeżeli obserwują matkę-zbójcę
- 45% jeżeli nie obserwuje wzorca-zabójcy
- 17% jeżeli wychowuje się w obecności szczurów, bez wzorca-zbójcy
- Kuo: im wyżej dany gatunek w drabinie ewolucyjnej, tym silniej jego zachowanie jest uzależnione od modyfikujących wpływów doświadczenia

Testosteron a agresja

TAK

- * Korelacje poziomu testosteronu i agresywności
- * Spadek agresywności u zwierząt przy blokadzie produkcji testosteronu

ALE:

Kastracja agresywnych przestępców nie zmniejsza ich agresywności

OPCJONALNOŚĆ AGRESJI

- *w historii i poszczególnych kulturach czasem potrzebna, czasem nie*

Kraje Wikingów – dziś b. pokojowe

Kultura honoru (Nisbett) południe USA, ale tylko w społecznościach hodowców bydła (ciągłe ryzyko utraty wszystkiego = nawet przesadna reakcja na choćby potencjalne zagrożenie), ale nie rolniczych (konieczna współpraca)

Hydrauliczna koncepcja agresji (Freud, *thanatos*).

- Energia agresywna stale gromadzi się wewnątrz organizmu. Konieczne jest jej rozładowanie (katharsis)

Konsekwencje hydraulicznego ujęcia agresji

- Agresja wzbudzana jest pojawianiem się w otoczeniu „wyzwalaczy”
- Im dłużej agresja pozostaje nie rozładowana, tym słabsze wyzwalacze powinny być wystarczające
- EKSPERYMENT: „Konsekwencje (nie)wyładowania agresji”

Inne badania pokazujące brak podstaw empirycznych dla koncepcji hydraulicznej

- Wzrost (a nie spadek) agresywności graczy futbolu amerykańskiego w trakcie sezonu
- **ALE: WIARA W KATHARKTYCZNAŁ funkcję wyładowania agresji nasila agresję!!!**

Agresja jako...

- Popęd.
- Sam popęd (agresji) nie jest wrodzony. Sposób rozładowania popędu uzależniony jest od procesów uczenia
- Koncepcja frustracja-agresja
- Plantacje bawełny, powstania niewolników, bunty społeczne, eksperyment Kurta Lewina
- [?] Wszelka agresja wynika z frustracji, wszelka frustracja prowadzi do agresji. (Ale możliwe przemieszczanie agresji lub zmiana jej postaci)

FRUSTRACJA - AGRESJA

- Eksperyment z wpychaniem się bez kolejki (2 osoby przed celem vs. 12 osób przed celem) i obserwacja reakcji ludzi
- PRACA W AGENCJI CHARYTATYWNEJ
Badani mogli zarabiać jeśli ludzie do których dzwonią zgodzą się wpłacić datek na cel charytatywny. Połowę zawiadomiono, że ludzie zwykle się zgadzają, połowę, że zwykle się nie zgadzają. (Ludzie „podstawieni” się nie zgadzali)

Badanie skłonności do agresji u pasażerów samolotu w klasie ekonomicznej

- u takich, którzy idąc do swoich foteli przeszli przez salonik 1 klasy
- u takich, którzy nie przeszli przez tę strefę

AGRESJA jako...

- Rezultat uczenia się
- WARUNKOWANIE INSTRUMENTALNE
- 80% aktów agresji przedszkolaka jest nagrodzonych
- Bandura i jego eksperyment dotyczący MODELOWANIA – lalka BOBO

Obserwacja 20-minutowa

WARUNKI:	<i>NAŚLADOWCZE REAKCJE AGRESYWNE</i>
Żywy model	20
Model sfilmowany	17
Film rysunkowy	13
Film bez agresji	2
Warunki kontrolne	3

Ale...

WARUNKI:	<i>NAŚLADOWCZE REAKCJE AGRESYWNE</i>	<i>OGÓLEM</i>
Żywy model	20	82
Model sfilmowany	17	85
Film rysunkowy	13	98
Film bez agresji	2	39
Warunki kontrolne	3	52

Modelowanie a media

- Przeciętna godzina programu TV 5-6 aktów przemocy
- Policjanci z seriali TV strzelają w każdym odcinku. W rzeczywistości policjant z Chicago (największa przestępczość) strzela raz na 27 lat

Czynniki sprzyjające pojawianiu się agresji

- BODŹCE KOJARZĄCE SIĘ Z AGRESJĄ

- Noże

- Eksperyment strzelba – rakietka tenisowa

- NUDA

- Potrzeba stymulacji

- FIZYCZNA ODELGŁOŚĆ AGRESORA I OFIARY

- Wojny, warianty eksp. Milgrama

WZAJEMNA ESKALACJA AGRESJI

Własna krzywda subiektywnie większa niż
krzywda innej osoby

Eksperyment „zaciskaj palec wskazujący innej
osoby tak mocno, jak ona zacisnęła twój”

cd.

- ANONIMOWOŚĆ
- DEZINDYWIDUACJA
- ALKOHOL

Alkohol

- Statystyki policyjne
- Eksperymenty laboratoryjne
- DLACZEGO?
 - - alkohol uszkadza poznawczą kontrolę zachowania (silniejszy wpływ emocji gniewu)
 - - utrudnia właściwą interpretację zdarzeń (łatwość przyjęcia założenia „on mnie prowokuje”)
 - - hamuje powstawanie lęku

Alkohol i gwałty

Loftus & Davis:

„Pijani mężczyźni słabiej wyczuwają brak zgody, ale i pijane kobiety przekazują mniej dobitnie sygnały odmowy”

TEMPERATURA
PERSPEKTYWY CZASOWE
MY-ONI, JA-ON

Ból – złość – agresja (eksp.
lodowata vs ciepła woda; eksp.
wyprostowana ręka)

Kolor strojów

Różnice między płciowe

- Mężczyźni bardziej agresywni niż kobiety, ale... (tylko za sprawą małej procentowo grupki bardzo agresywnych mężczyzn)
- * Przy sprzeczkach najczęściej agresja obopólna
- U kobiet większa niż u mężczyzn agresja relacyjna (plotki, oczernianie, wykluczanie społeczne, piętnowanie innej kobiety za seks z mężczyznami)

AGRESJA RELACYJNA W INTERNECIE

- Główna przyczyna samobójstw nastolatków
- Groźniejsza niż pornografia

Stadion piłkarski jako

- Soczewka skupiająca czynniki nasilające agresję:
- My – Oni, frustracja, nuda, anonimowość, dezindywidualizacja, modelowanie agresji, bodźce kojarzące się z agresją, koncentracja na „tu i teraz” itd., itp..
- Także ... kultura honoru

Normy i oczekiwania społeczne

- Kultura honoru i prowokacja
- Nisbett i różnice w prawie Południa i Północy
- Normy „nie bądź agresywny”, „bądź kulturalny”, „nie bij innych”, „nie krzywdź innych”, „nie bij słabszych”. Powszechnie, powszechnie akceptowane...
- DLACZEGO ZATEM NIE DZIAŁAJĄ?

Normy wpływają na zachowanie tylko wtedy, gdy w danym momencie są bezpośrednio dostępne świadomości

- Dwa rodzaje norm:
- **Deskryptywne** – zakazujące/nakazujące
- DESKRYPTYWNE – co ludzie zwykle robią, jacy są (Ludzie przed jedzeniem myją ręce, dzieci chodzą spać wieczorem)
- ZAKAZUJĄCE/NAKAZUJĄCE – nie wolno jeździć w tramwajach na gapę, nie należy deptać trawników

CHODTE SRAT
S VAŠIM PSEM
PŘED VÁŠ DŮM

Komunikaty odwołujące się do zakazów i nakazów opierają się na aprobacie – dezaprobacie określonych działań

Komunikaty deskryptywne - ryzykowne

- 3 miliony Amerykanów znęca się nad swoimi dziećmi
- INTENCJA KOMUNIKATU: Wiele osób robi rzeczy niestosowne – sam tego nie rób, reaguj na innych
- SKUTEK KOMUNIKATU: Skoro to jest powszechne to (a) może nie jest aż tak niestosowne (b) trudno sobie z tym problemem poradzić
- KOMUNIKATY ZAKAZ/NAKAZ lepsze

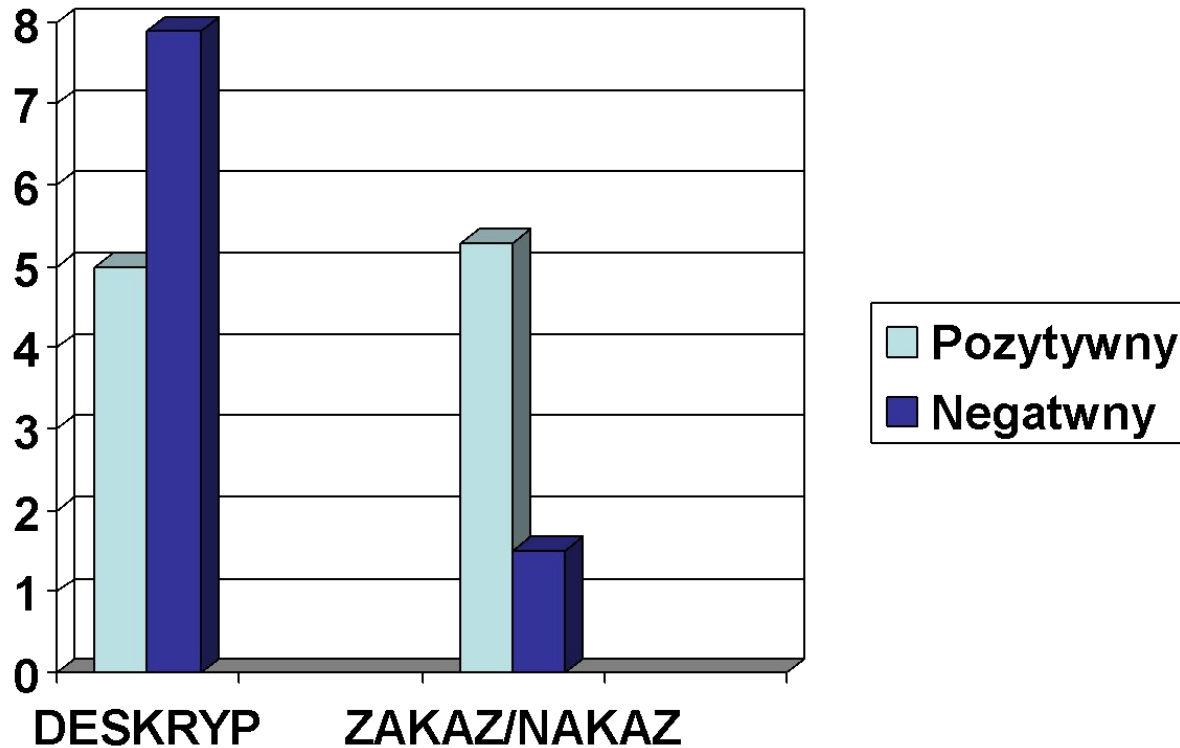
Język komunikatu:

- POZYTYWNY vs. NEGATYWNY
- (np. [+] 90% dorosłych nie znęca się nad dziećmi; [-] 10% się znęca; [+] traktuj swoje dziecko łagodnie, [-] nie bij swojego dziecka)
- Bodźce negatywne działają silniej niż pozytywne; komunikaty sformułowane językiem negatywnym powinny działać silniej

Ekspertyza „złodzieje skamieniałego drewna”

- **ZAKAZY/NAKAZY**
- [-] Nie zabieraj kawałków skamieniałego drewna z parku!
- [+] Pozostaw kawałki skamieniałego drewna w parku!
- **DESKRYPCJA**
- [-] Wielu zwiedzających zabiera na pamiątkę kawałek skamieniałego drewna, dewastując park narodowy
- [+] Zdecydowana większość zwiedzających pozostawia kawałki skamieniałego drewna na swoim miejscu, zachowując naturalny wygląd parku narodowego

Wyniki - % złodziei

Wnioski nt. komunikatów, mających redukować agresję

- Absolutnie unikać pokazywania powszechności agresji...
- Język nakazów/zakazów z silną indukcją do świadomości
- **INNE SPOSOBY REDUKOWANIA AGRESJI**
- Ograniczanie oglądania agresji
- - karanie agresywnych modeli [?]
- Uczenia radzenia sobie ze złością i gniewem